

Klopi

– biologija, bolezni, zaščita

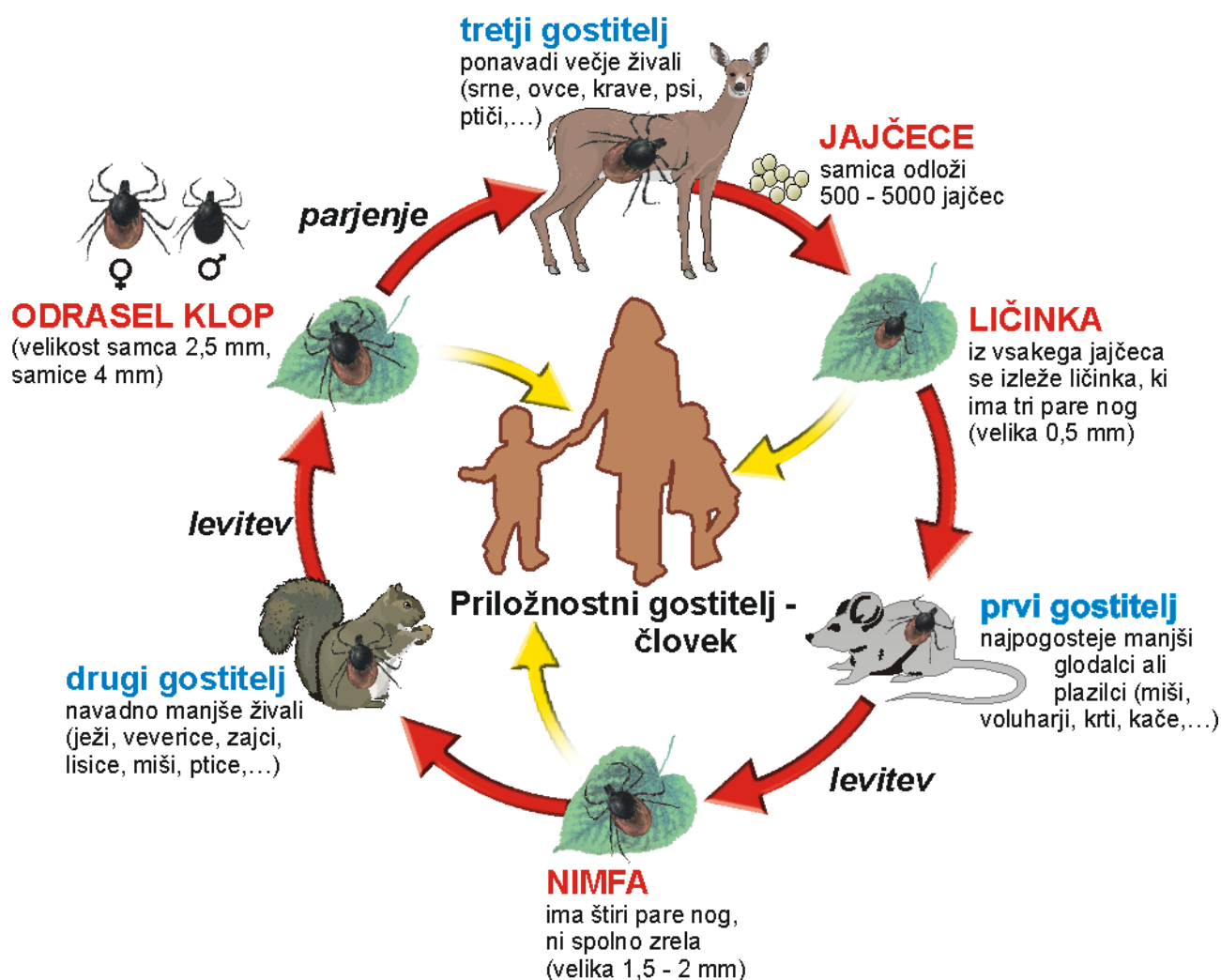

Kje klopi živijo in kdaj se pojavljajo?

Klopi so razširjeni po vsej Sloveniji. Najraje se zadržujejo v svetlih listnatih gozdovih z veliko podrasti in odpadlega listja. Najdemo jih tudi na obronkih gozdov, ob rekah in jezerih, na travnikih, poljih, njivah, v vrtovih in parkih. Večina klopov se pri nas pojavlja od aprila do oktobra, predvsem v vlažnih mesecih. Če so temperature ugodne (nad 5-7 °C), so lahko aktivni vse od marca do novembra.

Kakšen je življenjski krog navadnega klopa?

Pri nas je najbolj razširjen in nevaren navadni klop (*Ixodes ricinus*), ki najpogosteje napade človeka. Njegov življenjski krog traja običajno 3 leta. Začne se z jajčecem, ki mu sledijo trije razvojni stadiji: ličinka, nimfa in odrasel klop (Slika 1). V vsakem stadiju se klop le enkrat nahrani s krvjo, hranjenje pa traja nekaj dni. Za gostitelje izbira sprva manjše glodalce, plazilce, ptiče, veverice, ježe, ..., kasneje pa večje živali. Človek je naključni gostitelj.

Slika 1. Življenjski krog navadnega klopa

Kako dobimo klopa?

Klopi lezejo po rastlinju, navadno do višine kolen, in čakajo na primerne gostitelja. Klopi ne skačejo, ne padajo z dreves, ne letijo in ne tvorijo nitk, po katerih bi se spuščali kot pajki. Ker so slepi, gostitelja ne morejo videti. Njegovo bližino zavohajo ter začutijo njegovo telesno toploto in premikanje med vegetacijo. Oprimejo se nas le, če se dotikamo listja, trave, podrasti ali mimogrede oplazimo rastlinje. Nato poiščejo ustrezno mesto na koži, kamor se pritrdijo. Pri človeku so to nežni in vlažni deli telesa, kot so pod pazduhe, dimlje, pregibi rok, nog in kožne gube.

Slika 2. Klop na koži.

Katere bolezni prenašajo klopi?

Če je klop okužen, izloči pri vbodu v kožo gostitelja slino, v kateri so povzročitelji bolezni. Klopi so prenašalci naslednjih bolezni: **lymska borelioza, klopni meningoencefalitis in erlihioza**. Za vse naštetih bolezni je pomembno, da jih pravočasno odkrijemo in začnemo čimprej ustrezno zdraviti.

1. Lymska borelioza (izgovori lajmska) je najpogostejša bolezen, ki jo prenašajo klopi. Povzroča jo bakterija *Borrelia burgdorferi*. Bolezen prizadene številne organe in organske sisteme in povzroča dolgotrajna kožna, srčna in sklepna vnetja. Obolenje poteka v treh stadijih:

- **I. stadij:** 7 do 14 (tudi do 30) dni po vbodu klopa se na koži pojavi rdečina, ki se navzven obročasto širi. Rdečina se strokovno imenuje Erythema migrans. Navadno se pojavi na mestu vboda, včasih na drugem delu telesa, včasih pa se, kljub okužbi, sploh ne pojavi. Nekateri bolniki se slabo počutijo, kot bi imeli gripo (utrujenost, glavobol, bolečine v mišicah, ...). Čez nekaj tednov ali več rdečina navadno izgine, tudi če se je ne zdravi. Vendar to ne pomeni, da je bolezen ozdravljena, saj se lahko le pritaji in neopazno razvija naprej.
- **II. stadij:** Po nekaj tednih ali mesecih se lahko pojavijo znaki razširitve bolezni, saj se bakterije s krvjo ali limfo razširijo v razna tkiva. Znaki se kažejo kot vnetje centralnega živčevja (meningitis), vnetje in otekanje sklepov (artritis), motnje srčnega ritma ali ohromitev obraznega živca. Opisane znake spremljajo tudi utrujenost in glavoboli.
- **III. stadij:** Pozna oblika bolezni se lahko pojavi več mesecev ali celo let po okužbi. Kaže se kot kronična prizadetost kože (akrodermatitis), mišic, osrednjega živčevja, kronično vnetje sklepov, spremembe na očeh in srčne okvare. Bolnikom je močno oteženo vsakdanje življenje, pogosto ostanejo trajno invalidni.

Bolezen se zdravi z antibiotiki. Zdravljenje je najuspešnejše v začetni fazi obolenja, zato je pomembno **obiskati zdravnika takoj, ko se pojavi rdečina na koži**. V kasnejših stadijih je ozdravitev pogosto nepopolna in z resnimi trajnimi težavami. Za bolezen ni cepiva.

Slika 3. Rdeča lisa je znak okužbe z boreliozo.

2. Klopni meningoencefalitis je virusna bolezen, ki povzroča vnetje možganov in možganskih ovojníc. Na mestu vboda praviloma ni opaznih kožnih sprememb. 7 do 10 dni po vbodu se pojavijo znaki, podobni gripi: slabo počutje, utrujenost, glavobol, ne previsoka vročina, bolečine v mišicah in sklepih, vnetje zgornjih dihalnih poti, bolečine pri požiranju. Nato se stanje izboljša, ki lahko traja od nekaj dni do nekaj tednov. Po tem obdobju navedene težave nastopijo v še hujši obliki: hud glavobol, visoka vročina, bruhanje, vrtoglavica, otrplost vratnega in hrbtnega mišičja, tremor, včasih nezavest. Specifičnega zdravila za to bolezen ni, vendar je zaradi lajšanja težav potrebno zdravljenje v bolnišnici. Posledice, ki jih bolezen lahko pusti, so trajna ohromitev mišic, kronični glavoboli, motnje koncentracije, zmanjšana delovna sposobnost. V redkih primerih je lahko bolezen tudi smrtna. Najučinkovitejši način zavarovanja pred boleznijo je cepljenje.

3. Erlihioza je bakterijska bolezen, ki so jo v Evropi prvič zabeležili leta 1996 prav v Sloveniji. Povzroča jo bakterija *Anaplasma phagocytophilum*. Prvi znaki bolezni, ki se pojavijo 7 do 10 dni po vbodu klopa, so: glavobol z vročino, slabost, prebavne motnje, bolečine v mišicah in sklepih, kašelj. Otroci dobijo po telesu še drobne rdečkaste izpuščaje. Če bolezen ne zdravimo z antibiotiki, se lahko stopnjuje in prizadene notranje organe (vranico, jetra, kostni mozeg, bezgavke in druge organe).

Kako se pravilno zaščitimo?

Če želimo preprečiti okužbo, se moramo pred klopi pravilno zaščititi:

- **oblečemo primerno obleko:**

- pokriti moramo čim več delov telesa (dolgi rokavi, dolge hlače, pokrivalo za glavo),
- obleka naj bo svetla, da klopa lažje opazimo, in iz gladkih materialov, da se klop težje oprime.

- **uporabimo ustrezno zaščitno sredstvo: FORTH Spray proti klopom** temeljito napršimo po vseh površinah, ki se jih klop lahko oprime, še posebej po nogavicah, hlačah in robovih oblačil.

- **izogibamo se visoki travi in vegetaciji:** hodimo po sredini gozdnih poti.

- **pozorno se pregledujemo** med izletom, da odkrijemo klopa, še preden se prisesa. Doma temeljito pregledamo kožo po vsem telesu in lasišču, se stuširamo in operemo oblačila.

- **cepljenje:** proti klopnemu meningoencefalitisu se lahko cepimo.

PRISESANEGA KLOPA **TAKOJ ODSTRANIMO**, saj s tem zelo zmanjšamo možnost okužbe. Najbolje je uporabiti posebno pinceto za odstranjevanje klopov. Če v naslednjih 2 – 4 tednih opazimo na koži rdečino ali se slabo počutimo, kot bi imeli gripo, gremo takoj k zdravniku!

Zakaj je FORTH Spray proti klopom ustrezno zaščitno sredstvo?

- **je najučinkovitejše sredstvo proti klopom na tržišču,**
- **vsebuje popolnoma naravne sestavine** – vsebuje izvleček rastline bolhač, ki se po uporabi povsem razgradi in ne ostaja na obleki ali v okolju,
- **deluje ves dan** – večinoma zadostuje le eno pršenje na dan, medtem ko ostala sredstva delujejo le 4 – 8 ur,
- **ni ga potrebno nanašati na kožo** – dovolj je, da ga napršimo po izpostavljenih delih obleke, predvsem po rokavih, hlačah, obutvi in nogavicah,
- **na obleki ne pušča madežev**

